

HIINA JA VENEMAA SUHTED COVID-19 PANDEEMIA AJAL

Hiina ja Venemaa sõprus on oskuslikult loodud fassaad.

Tegelik olukord peaaegu igas vaadeldud valdkonnas reedab usaldamatust ning konkurentsi.

Kahe riigi lähenemine teineteisele on praeguses seisus võimalik ainult teatud piirini.

Ukraina kriisi taustal 2014. aastal alanud Hiina ja Venemaa suhete tugevnemine on koroonapandeemia ajal jätkunud ja mõnes valdkonnas mõnevõrra intensiivistunud. Tihenenud on koostöö majanduses, julgeolekus ja mõjutustegevuses. Koroonakriisi ajal on võinud jääda mulje, et Hiina ja Venemaa suhted hakkavad pelgalt heast läbi-saamisest jõudma lähitulevikus uuele liitlassuhete tasemele. Kuid sagenenud kõrge-tasemelised visiidid ega ka vihjed sõjalise alliansi moodustamise võimalikkusele, kõrgel tasemel poliitilised ühisavaldused ning teineteise kritiseerimisest hoidumine ei osuta tegelikult niivõrd Hiina ja Venemaa liidu tekkimisele, kuivõrd pragmaatilistest ees-märkidest tingitud kooskõlale, mida kriisiolukord võimendab ja mida mõlemad ära kasutada üritavad. Lähivaates osutub kuvand Hiina ja Venemaa sõprusest oskuslikult loodud fassaadiks, mis varjab kahe suurriigi suhetes valitsevat ebavõrdsust ja vastas-tikust usaldamatust.

Hiina käsitab mistahes teisi riike kas oma hegemooniale alistujate või selle vastastena. Venemaa ei ole erand.

Venemaa „pööre Itta“ oli tingitud vajadusest vähendada EL-i ja USA sanktsioonide mõju majandusele ning Kremli soovist jätta nii sise-kui ka välispoliitiliselt mulje allumatusest Lääne survele. Viimane on oluline võimu juurde jääda kavatseva president Vladimir Putini imago säilitamiseks. Hiina huvi Venemaaga suhteid soojendada oli ja on palju väiksem. See on tingitud eelkõige Hiina Kommunistliku Partei tuumiku maailmavaatelise laienemise ambitsioonist ehk

soovist koondada enda ümber samameelseid riike vastukaaluks USA kehastatavale Lääne rahvusvahelisele süsteemile. Hiina stiilis uue maailmakorra soovitud tulem, Xi Jinpingi terminoloogias „ühise saatusega kogukond“, välistab aga täisväärtuslikud partnerlussuhted. Selles süsteemis käsitab Hiina mistahes teisi riike kas oma hegemooniale alistujate või selle vastastena, rakendades kõikide suhtes vastavalt olukorrale ja eesmärkidele nn piitsa ja prääniku meetodit. Venemaa ei ole erand ning see on Venemaa võimuringkondadele üpris hästi teada.

Venemaa ametlikud meediakanalid nimetavad Hiinat ja Venemaad kaheks kõige võimsamaks riigiks, kuid tegelikult jääb Venemaa Hiinast enamikus valdkondades, eelkõige majanduses kaugele maha. Hoolimata tõsiasjast, et Hiina osa Venemaa välis-kaubanduses on järjest kasvanud ja EL-i osa kahanenud, on Venemaa kaubavahetus EL-iga mahult siiski ligi kaks korda suurem kui Hiinaga. Ka Hiina investeringute

Hiina ja Venemaa tihenendunud koostöö aluseks COVID-19 pandeemia ajal on pragmaatilised eesmärgid, mida tingib nende kahe riigi vastasseis läänemaailmaga. Tegelikult Hiina ja Venemaa juhid tajuvad teineteisest tulenevaid ohte, mistõttu ei ole kahe riigi suhted nii head, kui tahetakse välja näidata.

Allikas: Alexander Zemlianichenko /AP

maht Venemaa majandusse jääb endiselt kaugele maha Euroopa investeeringutest. Venemaa eksport kasvab gaasi ja nafta arvelt, mida Venemaa oli koroonapandeemia ajal langenud naftahindade pärast sunnitud müüma Hiinale alla turuhinna. Venemaa peab suhete säilitamise nimel Hiinale palju vastu tulema ja kompromisse otsima nii loodusvarade hindades kui ka koostöölepingute punktide täitmisel, mida oma soodsamast positsioonist hästi teadlik Hiina sageli enda kasuks muuta üritab. Koroonapandeemiast põhjustatud kriis on seda asümmeetriat veelgi süvendanud.

Tehnoloogia valdkonnas on Hiina Venemaast paljudes sfäärides mööda läinud, kuid siiski veel sõltub mingil määral Venemaa sõjatehnoloogiatest, eelkõige lennukimootorite tootmisest. Väga tihedat koostööd tehakse tehisintellekti (AI) väljatöötamisel. Venemaal tegutseb AI valdkonnas mitu Hiina tehnoloogiaettevõtet, kuid enim esindatud on Huawei. Nii Hiina kui ka Venemaa tahaksid vähendada sõltuvust Lääne tehnoloogiatest ja teevad selle nimel koostööd. Samas osutavad Venemaal just koroonapandeemia ajal avalikuks tulnud Hiina kasuks luuramise juhtumid, et vaatamata soovile jätta

muljet toimivast koostööst, puudub kahe riigi vahel usaldus. Venemaa tajub Hiinast tulenevaid ohtusid ning saadab spionaažijuhtumeid avalikustades väidetavale partnerile ka sellekohase signaali.

Venemaal koroonapandeemia ajal avalikuks tulnud Hiina kasuks luuramise juhtumid osutavad, et vaatamata soovile jätta muljet toimivast koostööst, puudub kahe riigi vahel usaldus.

Kaitsekoostöö valdkonnas peab Hiina kasulikuks Venemaa reaalse sõjapidamise kogemust, mida tal endal napib. Seetõttu on Hiina huvitatud ühistest õppustest Venemaaga. Kahe riigi ühistel õppustel on ka teine eesmärk – olla hoiatuseks NATO riikidele, ning Hiina tahab ühtlasi mõjuda hirmutavalt nendele riikidele, kellega tal on territoriaalvaidlused või keda ta peab oma jagamatuks osaks (Taiwan).

Hoolimata üksmeelsest soovist anda ühistele õppustele nimesid, mis osutaksid nende sõjalise koostöö laiale haardele, nagu näiteks 2021. aasta augustis Hiina territooriumil aset leidnud õppus „Zapad/Vzaimodeistvije 2021“, ei anna Hiina ja Venemaa ühistegevus julgeoleku valdkonnas siiski koordineeritud koostöö mõõtu välja. „Zapad/Vzaimodeistvije 2021“ tegelik seos Venemaa ja Valgevene territooriumil toimunud suurõppusega „Zapad 2021“ on vaid sümbolne. Tandemina esinedes soovitakse rahvusvahelise üldsusega manipuleerida ning oma mainet ja positsiooni tugevdada, kuid ometi mõistetakse, et tegeliku liidu moodustamine eeldaks tegusid ja järeleandmisi, milleks kumbki ei ole valmis.

Palju pinevust tuleb Hiina ja Venemaa vahel ette rahvusvahelises suhtluses, kui Hiina mõjuvõimu märkimisväärne kasv tuleb Venemaa arvelt. Näiteks Shanghai Koostööorganisatsioonist (SKO) on saamas platvorm, kus liikmesriikide pealtnäha hea läbisaamise varjus peavad Hiina ja Venemaa omavahel võimuvõitlust. Hiina on hakanud end SKO-s palju tugevamalt kehtestama ning see häirib Venemaad, kes peab SKO-sse kuuluvaid Kesk-Aasia riike oma mõjuareaaliks. Venemaad teevad murelikuks Hiina katsed suruda terminoloogia abil Venemaa mõjusfääri kuuluvatele riikidele peale oma välispoliitilist agendat. Seegi kinnitab tõsiasi, et kahe suure riigi partnerlus on tasakaalust väljas, kuna oma poliitikat kujundades ei arvesta Hiina Venemaa soovidega.

Ühtlasi püüab Venemaa vastu seista Hiina katsetele sundida teda toetama oma poliitilisi avaldusi ja kontseptsioone, mille sõnastuse suhtes neil puudub ühine arusaam ja kokkulepe. Ka ühisavaldusi on Venemaa nõus Hiinaga tegema vaid juhul, kui neis sisalduvad viited ka Venemaa strateegilistele huvidele. Hiina on paari viimase aastaga oma välispoliitilist neutraalset ja vaoshoitud käitumist muutnud palju agressiivsemaks ning seda on omal nahal tunda saanud ka Venemaa diplomaadid. Ette on tulnud juhtumeid, kus Hiina on Venemaaga sõlmitud kokkuleppeid rikkunud ning Hiina diplomaadid on oma Venemaa kolleegide suhtes lugupidamatult käitunud.

See kinnitab, et oma eesmärkide elluviimisel ei avalda Hiina survet üksnes teda kritiseerivatele lääneriikidele, vaid nõuab jõuliselt ja kohati üritab kavalusega välja pressida selgesõnalist toetust oma poliitikale ka Venemaalt, kellega tal on pealtnäha head ja usalduslikud suhted. Venemaa, kes tahab Lääne survestamiseks panna rahvusvahelist üldsust uskuma, et tema hea läbisaamine Hiinaga võib päädida võimsa majandusliku ja sõjalise liidu loomisega, varjab kõiki diplomaatilisi ebakõlasid avalikkuse eest ja püüab probleeme lahendada telgitaguse kannatliku selgitustööga. Samas on Venemaa juhtkond mures kasvava ebavõrdsuse pärast suhetes Hiinaga ning teeb kõik võimaliku, et kaitsta oma õigust ise oma välispoliitikat kujundada.

Еще не конец. Литва поплатится за представительство Тайваня

24 ноября 2021 | 17:20

„Kõik pole veel läbi. Leedu maksab Taiwani esinduse eest“ – Balti riikides tegutsevad Venemaa propagandakanalid levitavad peale Kremli propaganda ka Hiina ametivõimude loodud narratiivi.

Allikas: Baltnews

Venemaale on väga oluline demonstratiivne pool. Kremli ametlik meedia kajastab koostööd Hiinaga laialt, võimendades positiivseid aspekte ja hoidudes tähelepanu juhtimast vastuoludele. Vene meedias käsitletakse Hiinat ja Venemaad tihti ühes kontekstis, et anda Venemaale rohkem kaalu kohaliku meediatarbija silmis.

Hiina-meelsus levib Venemaa propagandakanalite kaudu ka EL-i riikides elavate venekeelsete inimeste seas. Endise Nõukogude Liidu territooriumil tegutsevad Venemaa propagandakanalid levitavad lisaks Kremli propagandale ka Hiina ametivõimude loodud narratiivi. Hiina propaganda massiline levik Venemaa propagandakanalites viimase aasta jooksul on suuresti tingitud Kremli soovist pöörata selle abil enda kasuks nii koroonakriisi kui ka USA–Hiina vastasseisu. Hiina propaganda on mõeldud eelkõige kohalikele venekeelsetele elanikele ning süvendab nende seas niigi levinud euroskeptitsismi, NATO-vastasust ja umbusku demokraatlike väärtuste suhtes. Balti riikides, kus kohalike hiinlaste arv on väga väike, on venekeelne kogukond tõenäoliselt kõige soodsam pinnas Hiina propaganda levitamiseks.

Hiina propaganda süvendab Balti riikide venekeelse elanikonna seas niigi levinud euroskeptitsismi, NATO-vastasust ja umbusku demokraatlike väärtuste suhtes.

Hiina ametlikus meedias kajastatakse Hiina ja Venemaa juhtide tihedaid kohtumisi ja hoidutakse Venemaad kritiseerimast, kuid ei rõhutata üleliia partnerluse aspekti ning ei kinnitata oletusi kahe riigi liidu loomisest. Pigem tahetakse näidata, et Hiina teeb koostööd mistahes riikidega (olenemata nende suurusest, mainest ja omavahelistest suhetest), kes tema tingimustega nõustuvad. Mõnevõrra teistsugune olukord valitseb Lääne sotsiaalmeedias, kus Hiina diplomaatilised esindajad viitavad oma postitustes Venemaale kui partnerile ning jagavad oma Vene kolleegide sõnumeid. Seda on ette tulnud näiteks mõlemas riigis toodetud vaktsiinide reklaamimisel ja koostöös

COVID-19 kriisis humanitaarabi osutamisel teistele riikidele, ning ka kritiseerides ühise vaenlasena tajutud riike ja nende poliitikat. Hiina sotsiaalmeedia kasutajate levitavat

desinformatsioon sarnaneb sisu ja retoorika poolest Venemaa omale, kuid seda ei saa siiski pidada märgiks koostöö koordineerimisest.

Hiina ja Venemaa teineteisele lähenemise teemat on Venemaa pandeemia ajal hakanud kasutama propagandarelvana, mida hea meelega väljapressimiseks käiku lastakse. Kuid on väga ebatõenäoline, et lääneriikide Venemaa-poliitika pehmenemine ning Venemaaga dialoogi taastamine tema tingimustel võiks Venemaa agressiivset poliitikat muuta. Pigem kasvavad nõudmised veelgi suuremaks, poliitika naaberriikide suhtes muutub veelgi agressiivsemaks ja Kreml esitab kõike seda enda suure eduna, mida on hea kasutada eelseisvates valimiskampaaniates.

Hiinaga liitu astumine teeb Venemaast Hiina satelliitriigi, mida Kreml mingil tingimusel ei taha.

Hiina ja Venemaa võivad teineteisele läheneda ainult teatud piirini. Kuigi just Venemaalt on alguse saanud spekulatsioonid Hiina ja Venemaa alliansist, mõistetakse seal siiski, et Hiinaga liitu astumine teeb Venemaast Hiina satelliitriigi, mida Kreml mingil tingimusel ei taha.

Hiinas suhtutakse Venemaasse samuti ettevaatlikult, tajudes teda ebastabiilse ja ettearvamatu riigina, kelle võimuses on Hiina majandushuvide elluviimiseks vajalikku stabiilsust kõigutada. Samuti on Hiina kriitiline Venemaa suhtes tema võimetuse pärast koroonaeepideemiat kontrolli alla saada. Kuigi Hiina meedia hoidub sellele tähelepanu juhtimast, peetakse Venemaa raske koronaolukorra põhjusteks vastutustundetust ja organiseerimatust.

Välisluureameti hinnangul jätkavad Venemaa ja Hiina lähiajal pragmaatilist koostööd. Edaspidi võib Venemaa sõltuvus Hiinast ja proportsionaalselt sellega Hiina mõjuvõim Venemaa üle kasvada. Siis on tõenäoline, et Venemaa hakkab otsima võimalusi riskide minimeerimiseks. Üksmeel ja järjekindlus USA ja EL-i poliitikas Hiina ja Venemaa suhtes aitaks tunduvalt vähendada nende kahe teineteisele lähenemisest tulenevaid riske.